

บทที่ 2

สารบัญญัติที่สำคัญของข้อตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและมาตรการตอบโต้ 1994

หลักเกณฑ์ในเรื่องการอุดหนุนได้มีการจัดระเบียบทางการค้าระหว่างประเทศมานานแล้ว โดยมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่ข้อตกลง GATT 1947 (General Agreement on Tariffs and Trade) ซึ่งวางกฎเกณฑ์การอุดหนุนและการเยียวยาการอุดหนุนโดยการเก็บอากรตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Duty : CVD) ไว้ใน Article VI และ XVI แต่บทบัญญัติดังกล่าวยังขาดความเข้มงวดและสภาพบังคับที่ชัดเจน โดยหลายประเทศมิได้ปฏิบัติตาม ต่อมาเมื่อมีการเจรจาตอบโต้เกี่ยวในปี 1979 ได้มีการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการอุดหนุน โดยจัดทำเป็นข้อตกลงแยกต่างหากจาก GATT (Subsidies Code 1979) แต่ก็มีได้บังคับใช้กับประเทศภาคี GATT ทุกประเทศ เมื่อประเทศพัฒนาแล้วโดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปกล่าวหาว่าสินค้าจากประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย ได้รับการอุดหนุน จึงทำการไต่สวนและเก็บอากรตอบโต้การอุดหนุน แต่แท้ที่จริงแล้วอุตสาหกรรมภายในประเทศดังกล่าวเริ่มแข่งขันสู้คู่แข่งไม่ได้ และไม่ยอมรับว่าประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าของบริษัทในประเทศของตนลดลงทำให้แข่งขันไม่ได้ แต่จะกล่าวโทษบริษัทคู่แข่งว่าได้รับการอุดหนุนจากรัฐบาลซึ่งเป็นวิธีการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม¹ ทำให้ประเทศไทยถูกไต่สวนการอุดหนุน โดยเริ่มจากคดี Torrington VS. Minebea จนกระทั่งภายหลังการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบอุรุกวัย ได้เกิดข้อตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและมาตรการตอบโต้ 1994 (WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures : SCM) ซึ่งได้เพิ่มข้อกำหนดต่าง ๆ เกี่ยวกับการอุดหนุนไว้ชัดเจนมากขึ้น โดยมีเนื้อหาสารบัญญัติที่สำคัญเพิ่มขึ้น ได้แก่ ความหมายของการอุดหนุน ประเภทของการอุดหนุน และระยะเวลาผ่อนผันและการปฏิบัติตามพันธกรณีของประเทศสมาชิกตาม SCM ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป แต่ข้อตกลงดังกล่าวยังคงมีปัญหาและเปิดช่อง

¹ Daniel Moulis, Freehill Holling dale and Page, ANTI-DUMPING UNDER THE WTO : A COMPARATIVE REVIEW, KLUWER LAW INTERNATIONAL (Australia : Keith Steele), 1996, pp. 69-71, อ้างถึงใน ศักดา ธนิตกุล และอุษณีย์ ไพรสนต์, "พระราชบัญญัติการตอบโต้การทุ่มตลาด 2542 : ภาพรวมและประเด็นปัญหา," วารสารกฎหมาย (อยู่ระหว่างการจัดพิมพ์).

ให้ประเทศสมาชิกต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศพัฒนาแล้วให้การอุดหนุนแก่ภาคเอกชนในประเทศตนเองได้ และในอีกด้านหนึ่งก็เปิดช่องให้ภาคเอกชนของประเทศพัฒนาแล้วใช้กฎหมายป้องกันการค้าตอบโต้การอุดหนุนเพื่อก่อความวุ่นวายทางการค้า (trade harassment) แก่สินค้าที่ส่งออกจากประเทศไทยได้ ซึ่งจะได้อธิบายวิเคราะห์มาตรการของรัฐบาลไทยที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวต่อไป

2.1 ประวัติความเป็นมาและสาระสำคัญของข้อตกลงว่าด้วยการอุดหนุน

โดยปกติแล้ว รัฐอธิปไตยทั้งหลายมีอิสระในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจมหภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งความจำเป็นในการใช้มาตรการอุดหนุนที่ทุกประเทศไม่ว่าประเทศพัฒนาแล้ว หรือประเทศกำลังพัฒนาใช้เพื่อบรรลุถึงผลสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่การใช้มาตรการอุดหนุนที่ก่อให้เกิดการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังคงส่งผลกระทบต่อการค้าในระดับโลกด้วย และอาจทำลายความมั่งคั่งในทางการค้าเสรีระหว่างประเทศได้ โดยส่วนหนึ่งของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade : GATT) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้าของโลกให้ดำเนินไปได้โดยเสรีและตั้งอยู่บนพื้นฐานที่มั่นคง รวมทั้งออกกฎเกณฑ์ข้อบังคับสำหรับการค้าระหว่างประเทศ จึงได้จัดระเบียบการอุดหนุนและกฎเกณฑ์ในเรื่องกระบวนการพิจารณาการร้องเรียนเกี่ยวกับการอุดหนุนที่เป็นการปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศที่ไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอุดหนุนการส่งออก² ซึ่งถือว่าเป็น "การบิดเบือนการค้าระหว่างประเทศ"

² โดยทั่วไปแล้ว การอุดหนุนมี 2 ประเภท คือ

- 1) การอุดหนุนภายในประเทศ (Domestic Subsidies) เป็นการให้การอุดหนุนเพื่อช่วยผู้ผลิตภายในประเทศ (โดยไม่ได้มีการส่งออก หรือมีการส่งออกเป็นจำนวนน้อยมาก)
- 2) การอุดหนุนการส่งออก (Export Subsidies) เป็นการให้การอุดหนุนเพื่อช่วยเหลือผู้ผลิตหรือผู้ส่งออกให้สามารถแข่งขันในตลาดการค้าระหว่างประเทศได้ ดังนั้น ในกรณีการอุดหนุนการส่งออก สินค้าที่ส่งไปขายยังต่างประเทศมีแนวโน้มจะมีราคาต่ำกว่าที่ขายภายในประเทศ ทำให้บิดเบือนการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ และก่อให้เกิดความไม่เหมาะสมต่อการผลิตในทางเศรษฐศาสตร์

ภายใต้ GATT 1947 กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการอุดหนุนไว้ใน Article XVI โดยมีหลักเกณฑ์ 2 ประการ ดังนี้

1. ประเทศภาคีต้องแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรการอุดหนุนใด ๆ ที่ช่วยเพิ่มการส่งออกหรือลดการนำเข้าไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม หากมีประเทศใดที่ได้รับความเสียหายจากมาตรการเหล่านั้น ให้มีการหารือกับประเทศที่ให้การอุดหนุนเพื่อหาทางจำกัดการอุดหนุนดังกล่าว
2. การอุดหนุนการส่งออกสินค้านั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศอื่น ดังนั้นประเทศภาคีจึงควรหลีกเลี่ยงการอุดหนุนการส่งออกสินค้าขั้นปฐม³

สำหรับ Article VI ซึ่งเป็นบทบัญญัติในเรื่อง “อากรตอบโต้การอุดหนุน⁴” ได้อนุญาตให้ประเทศภาคีที่นำเข้าสามารถตอบโต้การอุดหนุนการส่งออกจากต่างประเทศได้ โดยจัดเก็บอากรตอบโต้การอุดหนุนซึ่งจะเก็บเกินสัดส่วนที่มีการอุดหนุนไม่ได้ เพื่อเป็นการชดเชยผลกระทบทางการค้า และการเก็บอากรตอบโต้การอุดหนุนนั้นจะต้องมีการพิสูจน์ความเสียหายก่อนว่าการอุดหนุนจากต่างประเทศนั้นก่อให้เกิดหรือคุกคามให้เกิดความเสียหายอย่างมาก (material injury)

อย่างไรก็ตาม Article ดังกล่าวยังขาดความชัดเจนและเข้มงวด โดยมีลักษณะเหมือนข้อเสนอแนะมากกว่าข้อบังคับหรือพันธกรณี ต่อมา ในการเจรจารอบโตเกียว ปี 1979 ได้มีการจัดทำข้อตกลงว่าด้วยการอุดหนุนโดยเฉพาะ คือ Subsidies Code เป็นข้อตกลงที่แยกต่างหากจาก GATT โดยแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่ประเทศต่าง ๆ จะใช้การอุดหนุนเป็นเครื่องมือสำคัญทางด้านนโยบายเศรษฐกิจและสังคม โดยมีได้มีความมุ่งหมายที่จะจำกัดสิทธิของประเทศภาคีในการใช้การอุดหนุน แต่ได้จัดระเบียบวินัยในการใช้การอุดหนุนเพื่อที่จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายทางการค้าแก่

³ ดวงใจ อัครจินตจิตร, “การลงทุนกับองค์การการค้าโลก,” วารสารกฎหมาย. 19 (ธันวาคม 2542) : 151.

⁴ อากรตอบโต้การอุดหนุนมักจะเป็นการลดความมั่งคั่งของประเทศที่ส่งออก โดยอากรอาจจะแก้ไขปรับปรุง “อัตราราคาการค้า” (terms of trade) คือ “อัตราส่วนของดัชนีราคาสินค้าส่งออกกับราคาสินค้านำเข้า อัตราราคาการค้าของประเทศหนึ่งจะดีขึ้นหากราคาสินค้าออกเพิ่มขึ้นเร็วกว่าราคาสินค้านำเข้า ความแตกต่างของดัชนีราคาสินค้าออกและสินค้าเข้าจะมีผลต่อดุลการค้าและดุลการชำระเงินของประเทศ ดูศิริพร สัจจามันท์, รวมศัพท์เศรษฐกิจ การค้า-การเงิน ระหว่างประเทศ (กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2541), หน้า 255.

ประเทศภาคีอื่น ดังนั้น ประเทศภาคียังคงสามารถให้การอุดหนุนภายในประเทศได้ แต่ควรหลีกเลี่ยงการอุดหนุนที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลประโยชน์ของประเทศภาคีอื่น และหากประเทศภาคีได้รับความเสียหายจากการอุดหนุนก็สามารถใช้กระบวนการเยียวยาภายใต้บทบัญญัติ⁵

Subsidies Code 1979 แสดงให้เห็นถึงความพยายามอย่างยิ่งที่จะร่างกฎเกณฑ์การอุดหนุนระหว่างประเทศและในขณะเดียวกันก็พยายามที่จะทำให้กฎเกณฑ์ในการเยียวยาความเสียหายโดยวิธีการตอบโต้มีความชัดเจนและมีน้ำหนักมากขึ้น โดยเป็นการตีความหรือขยายความและบังคับใช้ Article VI, XVI และ XXIII ของข้อตกลง GATT 1947 ซึ่งได้ให้ความกระจ่างในหลายกรณี เช่น กระบวนการในการเก็บอากรตอบโต้การอุดหนุน (CVD) อย่างละเอียด กระบวนการปรึกษาหารือในกรณีที่จะมีการเก็บ CVD มาตรการชั่วคราวและการพิสูจน์ความเสียหาย หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการอุดหนุนทั่วไป และการอุดหนุนการส่งออกทั้งสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าขั้นปฐม รวมถึงกระบวนการปรึกษาหารือ ซึ่งเป็นการขยายความ Article XVI ของ GATT 1947 นั้นเอง

ประเทศไทยมิได้เป็นภาคีของข้อตกลงนี้ ทำให้มีผลเสียต่อประเทศไทย คือ ตามกฎหมายสหรัฐอเมริการะบุว่าในกรณีที่ประเทศที่ให้การอุดหนุนไม่ได้เป็นภาคีข้อตกลงนี้ สหรัฐอเมริกาสามารถเก็บ CVD ได้โดยไม่ต้องมีการพิสูจน์ความเสียหายก่อน ซึ่งทำให้การเก็บ CVD กระทำได้ค่อนข้างง่ายเพราะเพียงแต่มีการแสดงว่ามีการอุดหนุนก็เพียงพอแล้ว หากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีข้อตกลงนี้ ผู้ผลิตภายในสหรัฐอเมริกาก็ต้องพิสูจน์ความเสียหายก่อน⁶ ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการเก็บ CVD มาก และได้โต้สวนการอุดหนุนสินค้าจากประเทศไทยในปี 1987 คือ คดี Torrington VS. Minebea ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

ต่อมา เมื่อมีการจัดตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ข้อตกลงว่าด้วยเรื่องการอุดหนุนและมาตรการตอบโต้เป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงฉบับที่จัดทำขึ้นในการเจรจาอบอุรุกวัย ข้อตกลงนี้เรียกว่า "WTO Agreement on Subsidies and Countervailing

⁵ Ralph H. Folsom, Michael W. Gordon and John A. Spanogle, Jr., International Business Transactions : A Problem Oriented Coursebook, 3rd ed. (MINN : West Publishing Co., 1995), p.505.

⁶ สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, กฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ : การควบคุมการค้าระหว่างประเทศโดยรัฐ, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531, หน้า 95.

Measures 1994" หรือ "SCM" โดยบัญญัติถึงข้อห้ามในเรื่องการอุดหนุนการส่งออกสินค้าที่ไม่ใช่สินค้าเกษตร และขยายรายการข้อห้ามการอุดหนุนการส่งออก ทำให้ข้อบังคับพหุภาคีว่าด้วยการอุดหนุนมีน้ำหนักมากขึ้น และให้ความชัดเจนในเรื่องกฎเกณฑ์สำหรับการใช้มาตรการตอบโต้การอุดหนุน ซึ่งเน้นมาตรการที่มีผลกระทบต่อการค้าที่มีใช้สินค้าเกษตร ส่วนการอุดหนุนการเกษตรซึ่งเป็นองค์ประกอบใหญ่ที่สุดของปัญหาการอุดหนุนทั่วโลกได้ถูกจัดไว้ในข้อตกลงว่าด้วยสินค้าเกษตร

ข้อตกลงรอบอุรุกวัยได้แก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติที่สำคัญหลายประการ ประการแรก ข้อตกลงได้ให้คำจำกัดความการอุดหนุน ประการที่สอง ได้จำแนกการอุดหนุน และยังได้อธิบายเพิ่มเติมถึงรายการตัวอย่างการอุดหนุนที่ห้ามใช้แบบท้ายข้อตกลง ทำให้ข้อบังคับเกี่ยวกับการอุดหนุนชัดเจนขึ้น ประการที่สาม ข้อตกลงนี้ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบกฎเกณฑ์สำหรับการโต้สวนการตอบโต้การอุดหนุน และกระบวนการทางด้านสถาบัน ประการสุดท้าย กำหนดให้มีการปฏิบัติเป็นพิเศษแก่ประเทศกำลังพัฒนา โดยให้ระยะเวลาในการปรับตัว และยกเลิกมาตรการที่ห้ามใช้

2.2 ความหมายของการอุดหนุน

ตามความหมายทั่วไป การอุดหนุนคือ การที่รัฐบาลให้เงินช่วยเหลือ เงินให้เปล่า ผลประโยชน์ทางการเงินแก่การผลิต โรงงาน หรือการจำหน่ายสินค้าหรือบริการ บางรูปแบบการอุดหนุนเป็นการให้เงินสดโดยตรง เครดิตภาษี เงินกู้ที่ยกให้ และบริการสาธารณูปโภค การแทรกแซงของรัฐบาลในตลาดโดยการให้การอุดหนุนแก่บริษัทที่ผลิตหรือขายสินค้าในต่างประเทศซึ่งเป็นการบิดเบือนการแข่งขันในทางการค้าระหว่างประเทศ⁷

หลักเกณฑ์เรื่องการอุดหนุนใน GATT 1947 กำหนดว่า การอุดหนุน คือ การทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าต่ำกว่าปกติ มีผลทำให้สินค้านั้นถูกกว่าที่ควรจะเป็นตามกลไกการตลาด โดยวางหลักการอุดหนุนและมาตรการตอบโต้การอุดหนุนไว้เพียง Article VI และ XVI

ข้อตกลง GATT 1947 และข้อตกลงปี 1979 ยังคงล้มเหลวในการให้คำจำกัดความการอุดหนุน ถึงแม้ว่าข้อตกลงปี 1979 จะได้กำหนดรายการตัวอย่างการอุดหนุนรวม 12 รายการใน

⁷ Ralph H. Folsom, Michael W. Gordon and John A. Spanogle, Jr., International Business Transactions : A Problem Oriented Coursebook. p.504.

ภาคผนวกของข้อตกลง แต่ก็มีได้แก่ปัญหาที่ผ่านมา ข้อบกพร่องเหล่านี้ได้รับแก้ไขในข้อตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและมาตรการตอบโต้ 1994 และขยายขอบเขตครอบคลุมถึงการอุดหนุนภายในประเทศ โดยได้เสนอแนวทางว่าการอุดหนุนภายในประเทศอย่างไรที่ถือว่า "ไม่เป็นธรรม" และเป็น การสนับสนุนการใช้ "การระงับข้อพิพาทโดย GATT" มากยิ่งขึ้นกว่าในกรณีการใช้มาตรการตอบโต้การอุดหนุนทางภาษีฝ่ายเดียว ระบบ GATT จึงได้เริ่มต้นที่จะจัดทำมาตรฐานเพื่อจำแนกการ อุดหนุนภายในประเทศที่มีแนวโน้ม "อันไม่เป็นธรรม"

ข้อตกลง SCM ต้องการตีความและบังคับใช้ Article VI, XVI และ XXIII ที่เกิดขึ้นในการ เจริญรอบโตเกี่ยว ซึ่งข้อตกลงครั้งนี้ไม่เหมือนกับข้อตกลงที่เคยมีมาก่อน โดยข้อตกลงจะประกอบ ไปด้วยความหมายของการอุดหนุน และหลักการอุดหนุนที่เป็นการให้ "โดยเจาะจง" แก่วิสาหกิจ หรืออุตสาหกรรม หรือกลุ่มของวิสาหกิจหรือบรรดาอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ภายในเขตอำนาจ ของหน่วยงานที่มีอำนาจอนุญาตตามที่กำหนดไว้ในข้อตกลง โดยในตอนต้นของการเจรจารอบ อุดหนุนเป็นไปอย่างล่าช้า เนื่องจากความแตกต่างขั้นพื้นฐานระหว่างประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐ อเมริกาที่มีความกังวลเกี่ยวกับการขยายตัวของการใช้มาตรการอุดหนุนเพื่อบิดเบือนการแข่งขัน ทางการค้า และประเทศอื่น ๆ ที่มีความกังวลเกี่ยวกับการใช้อกรตอบโต้การอุดหนุนกับสินค้านำ เข้าที่ถูกล่าวเหว่าได้รับการอุดหนุน ที่เป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติ ในตอนต้นจึงต้องการยกเลิก การอุดหนุนที่เป็นการบิดเบือนการค้าโดยเด็ดขาด และใช้อกรตอบโต้การอุดหนุน เพื่อขจัดความ เดือดร้อนของผู้ส่งออกที่ทำการค้าอย่างสุจริต^๕

นอกจากนี้ ข้อตกลง SCM ยังได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขที่ สำคัญของข้อตกลงปี 1979 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้คำจำกัดความที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นของการ อุดหนุนที่ให้มีการกระทำตอบโต้ได้ ข้อห้ามรูปแบบต่าง ๆ ของการอุดหนุนการส่งออก พร้อมด้วย ตัวอย่างรายการอุดหนุนการส่งออก โดยสอดคล้องกับความต้องการของสหรัฐที่จะยกเลิกรูปแบบ การอุดหนุนที่สังเกตเห็นได้ชัดว่าจะมีผลเป็นการบิดเบือนทางการค้า แม้ว่าประเทศกำลังพัฒนาจะ ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่าง แต่ส่วนใหญ่ก็ยอมรับกันว่าประเทศเหล่านี้ไม่ควรที่จะได้รับการปฏิบัติที่ เป็นพิเศษเช่นนี้ตลอดไป โดยความสำเร็จที่สำคัญที่สุดในการเจรจารอบอุดหนุน คือนับเป็นครั้งแรก ในการจัดทำข้อตกลงการค้าพหุภาคีที่ให้ความหมายของคำว่า "การอุดหนุน" กำหนดไว้ใน Part I

^๕ Nigel Grimwade, *International Trade Policy A Contemporary Analysis* (New York : Routledge, 1996), p.144.

Article 1 และ 2 ของข้อตกลง โดย Article 1.1 วางหลักว่า การอุดหนุนจะต้องเป็นการให้ความช่วยเหลือทางการเงินโดยรัฐบาล รวมถึงรายได้ หรือการช่วยเหลือทางด้านราคาไม่ว่าในรูปแบบใดตามความหมายของ Article XVI ของ GATT 1947 และจะต้องมีผลประโยชน์เกิดขึ้นแก่ผู้รับ ส่วน Article 1.2 เป็นข้อกำหนดเพิ่มเติมว่าการอุดหนุนต้องเป็นการให้โดยเจาะจง ตามความหมายของ Article 2

ดังนั้น ภายใต้ข้อตกลง SCM หลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าการให้ความช่วยเหลือของรัฐที่ถือว่า เป็นการอุดหนุน จะต้องประกอบด้วย

1. มีการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน (Financial Contribution)

Article 1 ให้คำจำกัดความของคำว่า การอุดหนุนว่าเป็น การให้ความช่วยเหลือทางการเงินโดยรัฐบาล หรือหน่วยงานของรัฐบาลอื่น ๆ ภายในอาณาเขตของรัฐสมาชิก หรือองค์กรเอกชนที่ปฏิบัติหน้าที่ในนามของรัฐหรือองค์กรของรัฐ ที่เป็น "การให้ผลประโยชน์" แก่ผู้รับที่เป็นวิสาหกิจ กลุ่มวิสาหกิจหรืออุตสาหกรรม หรือรูปแบบของรายรับหรือการสนับสนุนด้านราคาแบบใด ๆ ความช่วยเหลือทางการเงินสามารถทำได้หลายรูปแบบดังนี้

- การโอนเงินทุนโดยตรง (เช่น เงินให้เปล่า เงินกู้ การซื้อหุ้นเพื่อช่วยเหลือบริษัท) ความสามารถในการโอนเงินหรือหนี้สินโดยตรง (เช่น การค้ำประกันเงินกู้)⁹
- รายได้ของรัฐบาลที่ถึงกำหนดรับแต่หายไป หรือที่ไม่ได้เรียกเก็บ (เช่น เครดิตภาษี)¹⁰
- การให้สินค้าหรือบริการที่นอกเหนือไปจากสาธารณูปโภคทั่ว ๆ ไปในสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ หรือข้อลดค่า¹¹
- ความช่วยเหลือของรัฐบาลโดยตรงหรือโดยอ้อม แก่กองทุนหรือหน่วยงานเอกชน¹²
- การให้ในรูปแบบของรายได้หรือความช่วยเหลือในเรื่องราคา¹³

⁹ WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures 1994, Article 1.1

(a) (1) (i)

¹⁰ Ibid., Article 1.1 (a) (1) (ii)

¹¹ Ibid., Article 1.1 (a) (1) (iii)

¹² Ibid., Article 1.1 (a) (1) (iv)

¹³ Ibid., Article 1.1 (a) (2)

อย่างไรก็ตาม การให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลอาจอยู่ในรูปแบบอื่น ๆ ข้อตกลง SCM จึงบัญญัติเนื้อหาในเรื่อง การตรวจสอบลักษณะของการอุดหนุนไว้ 2 ประการ ประการแรก คือ การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน ตาม Article 1.1 (a) (1)-(2) ข้างต้น ประการที่สอง การให้เงินอุดหนุนหรือเงินสนับสนุนจะต้องก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ผู้รับ ตาม Article 1.1 (b)

จึงสรุปได้ว่ารูปแบบทางการเงินในที่นี้ ได้แก่

- (1) การให้การสนับสนุนเงินทุนโดยตรงในรูปแบบของเงินให้เปล่า (Grants), เงินกู้ในอัตราดอกเบี้ยพิเศษ และการที่รัฐถือหุ้นในกิจการของบริษัท (การถือหุ้นของรัฐ) หรือการประกันเงินกู้
- (2) การให้การสนับสนุนทางด้านต้นทุนทางอ้อมซึ่งประกอบด้วย การยกเว้นภาษีอากร หรือการลดหย่อนภาษี (ภาษีเงินได้นิติบุคคล หรือภาษีนำเข้า เป็นต้น) เช่น สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรต่าง ๆ
- (3) การให้สินค้าหรือบริการที่นอกเหนือไปจากสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันเป็นหน้าที่ของรัฐอยู่แล้ว เช่น รัฐสร้างถนนตัดตรงไปยังโรงงาน
- (4) การรับซื้อ หรือการจัดหาสินค้าโดยรัฐบาล
- (5) การสนับสนุน หรือการอุดหนุนทางด้านราคา คือ การพยุงราคาหรือรายได้

2. การอุดหนุนที่มาจากหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่รัฐมอบหมาย (by a Government or any Public Bodies)

ข้อตกลงกำหนดว่าแหล่งที่มาของการอุดหนุนทางการเงินนั้น อาจมาจากหน่วยงานของรัฐบาลโดยตรง หรือ หน่วยงานเอกชนที่รัฐได้มอบหมายให้ดำเนินการแทน เช่น รัฐบาลจากประเทศ ก. ได้ให้ธนาคารเอกชนรายหนึ่งเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือทางการเงิน ด้วยการให้กู้ยืมอัตราดอกเบี้ยต่ำ ก็ถือว่าเป็นการอุดหนุนจากรัฐบาลเช่นเดียวกัน หรือรัฐบาลกลางมอบหมายให้รัฐบาลส่วนท้องถิ่นให้การช่วยเหลือทางการเงิน ทั้งนี้ตามข้อตกลงก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการให้ความช่วยเหลือทางการเงินของรัฐบาล

3. การก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ได้รับการอุดหนุน (Benefit)

ตามข้อตกลง คำว่า "ผลประโยชน์" หมายถึง รัฐบาลให้ความช่วยเหลือแก่อุตสาหกรรม นอกเหนือไปจากประโยชน์ที่บริษัทเอกชนพึงได้ตามกลไกของตลาด ตัวอย่างเช่น อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินกู้ คือ อัตราร้อยละ 12 แต่รัฐบาลให้ภาคเอกชนกู้ในอัตราร้อยละ 9 จากตัวอย่างนี้ "ประโยชน์" คือ ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยในตลาดเงินกู้กับอัตราดอกเบี้ยที่รัฐให้เอกชนกู้ คือ ร้อยละ 3

4. การให้โดยเจาะจง (Specificity)

ในกรณีการอุดหนุนที่อยู่ในกฎของข้อตกลงนี้ คือการให้ความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนจะต้องให้กับกิจการอุตสาหกรรมหรือบริษัทใดโดยเจาะจงเท่านั้น โดยจะต้องเป็นการจำกัดเฉพาะกิจการบางประเภท ซึ่ง Article 2 เป็นข้อกำหนดในเรื่อง “การให้โดยเจาะจง” (specificity) ได้แก่ การให้โดยเจาะจงแก่วิสาหกิจหรืออุตสาหกรรม กลุ่มวิสาหกิจหรืออุตสาหกรรม หรือวิสาหกิจที่อยู่ในเขตภูมิภาคเฉพาะ โดยข้อตกลงนี้จะไม่นำมาใช้กับ (1) การอุดหนุนที่ไม่ได้ให้โดยเจาะจงหรือการอุดหนุนที่ให้เป็นการทั่วไป (2) การให้การอุดหนุนโดยเจาะจงบางอย่างตามคำจำกัดความในข้อตกลง และ (3) การอุดหนุนสินค้าเกษตร (อยู่ในข้อตกลงสินค้าเกษตร)

ข้อตกลงชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างการอุดหนุนซึ่งให้โดยทั่วไปแก่บริษัทหรืออุตสาหกรรมภายใน (เช่น income tax cuts) และการอุดหนุนที่ให้แก่ผู้รับโดยเจาะจง โดยการอุดหนุนที่ให้โดยทั่วไปไม่ถือเป็นการบิดเบือนทางการค้าและไม่อยู่ภายใต้ข้อตกลงนี้ ดังนั้นจึงไม่ถูกใช้มาตรการตอบโต้ แต่ข้อตกลงนี้ครอบคลุมเฉพาะการอุดหนุนที่เป็นการให้โดยเจาะจง ซึ่งมีรูปแบบการให้โดยเจาะจง ดังนี้

1. การให้โดยเจาะจงต่อบางวิสาหกิจ (Enterprise)¹⁴ เป็นการที่รัฐระบุว่าบริษัทใดบริษัทหนึ่งควรจะได้รับความช่วยเหลือ

2. การให้โดยเจาะจงต่อบางอุตสาหกรรม (Industry)¹⁵ เป็นการที่รัฐให้ประโยชน์แก่อุตสาหกรรมใดอุตสาหกรรมหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น อุตสาหกรรมเหล็ก ปีโตรเคมี

3. การให้โดยเจาะจงแก่ผู้ผลิตในบางพื้นที่ (Region)¹⁶ เป็นการที่รัฐมีมาตรการส่งเสริมให้เฉพาะแก่บริษัทในภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่งและไม่ได้ให้แก่ภูมิภาคอื่น ๆ ด้วย

โดยการให้อุดหนุนในบางพื้นที่นี้ เป็นการกำหนดพื้นที่ขึ้นมาแล้วให้การอุดหนุนแก่พื้นที่นั้น ๆ แม้ว่าจะเป็น การให้โดยทั่วไป คือให้ทุกบริษัทที่อยู่ในพื้นที่นั้น ก็ถือว่าการอุดหนุนที่ให้

¹⁴ Ibid., Article 2.1

¹⁵ Ibid.

¹⁶ WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures 1994, Article 2.2

โดยเจาะจงได้ เช่น หากรัฐบาลไทยกำหนดให้สิทธิประโยชน์แก่บริษัทที่เข้าไปอยู่ในจังหวัดใด จังหวัดหนึ่งโดยเจาะจง ถือว่าเป็นการอุดหนุนเฉพาะพื้นที่ แต่หากเป็นประเทศที่มีระบบรัฐบาลท้องถิ่น คือ รัฐบาลท้องถิ่นให้การอุดหนุนแก่ทุกบริษัทที่ตั้งอยู่ในรัฐหรือมณฑลของตนจะไม่ถือว่าเป็นการอุดหนุนที่ให้โดยเจาะจง เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา หากรัฐอินเดียนาให้การอุดหนุนแก่นักลงทุนในรัฐอินเดียนา โดยมีได้กำหนดว่าต้องเป็นพื้นที่ใดโดยเฉพาะในรัฐอินเดียนา จะไม่ถือว่าเป็นการอุดหนุนโดยเจาะจง แต่การอุดหนุนนั้นต้องมาจากงบประมาณของรัฐบาลท้องถิ่น มิใช่เป็นการจ่ายโอนจากรัฐบาลกลาง บทบัญญัติในลักษณะนี้จึงถือว่าเป็นช่องทางที่ประเทศพัฒนาแล้วที่ใช้การปกครองระบบ Federal System (ระบบการปกครองแบบสหรัฐ, สหพันธรัฐ) เปรียบประเทศอื่นที่มีได้ใช้ระบบการปกครองนี้ เนื่องจากรัฐบาลท้องถิ่นเป็นผู้ให้สิทธิประโยชน์การลงทุนหรือการอุดหนุน สำหรับประเทศไทยนั้นไม่สามารถใช้ประโยชน์จากช่องทางนี้ได้เนื่องจากไม่มีรัฐบาลท้องถิ่นและการให้สิทธิประโยชน์นั้นมาจากส่วนกลาง¹⁷

4. การให้โดยเจาะจงเพื่อการส่งออก¹⁸ คือ รัฐกำหนดเงื่อนไขส่งออก หากบริษัทประสงค์ จะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล เช่น รัฐบาลกำหนดให้บริษัทต้องส่งออกจึงจะได้รับการยกเว้น การเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล

5. การให้การอุดหนุนเพื่อการใช้สินค้าภายในประเทศทดแทนสินค้านำเข้า¹⁹ คือ รัฐให้การสนับสนุนโดยกำหนดเงื่อนไขว่า ในการผลิตสินค้า บริษัทจะต้องใช้สินค้าหรือวัตถุดิบที่ผลิตภายในประเทศแทนการซื้อสินค้าหรือวัตถุดิบที่นำเข้าจากต่างประเทศ

ในการพิจารณาว่าเป็นการให้โดยเจาะจงในรูปแบบดังกล่าวหรือไม่ จะต้องพิจารณาจากกฎหมาย (in law) ว่ามีกฎ ระเบียบ หรือประกาศทางราชการ ระบุไว้ว่าให้โดยเจาะจงแก่วิสาหกิจใดวิสาหกิจหนึ่งหรือไม่ และพิจารณาตามความเป็นจริง (in fact) คือ หากไม่มีกฎหมายตราไว้ จะต้องพิจารณาในเชิงปฏิบัติด้วยการให้อุดหนุนมุ่งเน้นไปที่บริษัทหรือ sector ใดหรือไม่ โดยมีปัจจัยหลายปัจจัยในการพิจารณาในทางปฏิบัติ ปัจจัยตัวอย่างได้แก่ มีวิสาหกิจที่ได้รับการอุดหนุนเพียงไม่กี่ราย การให้การอุดหนุนแก่วิสาหกิจบางอย่างเป็นจำนวนมากอย่างเห็นได้ชัด และใน

¹⁷ ดวงใจ อัสวจินตจิตร "การลงทุนกับองค์การการค้าโลก", วารสารกฎหมาย, หน้า 155.

¹⁸ WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures 1994, Article 2.3

¹⁹ Ibid.

ลักษณะที่หน่วยงานที่มีหน้าที่ให้การอุดหนุนใช้ดุลพินิจตัดสินให้การอุดหนุนซึ่งกรณีนี้จะต้องนำข้อมูลความถี่ของคำร้องขอการอุดหนุนที่ถูกปฏิเสธหรือที่ได้รับอนุมัติและเหตุผลที่นำไปสู่การตัดสินว่าจะปฏิเสธหรืออนุมัติมาประกอบการพิจารณาด้วย²⁰

แต่ถ้าหน่วยงานที่มีอำนาจอนุญาตได้กำหนดหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่เป็นกลาง เพื่อกำหนดสิทธิที่จะได้รับการอุดหนุนเป็นไปโดยอัตโนมัติ โดยไม่เข้าข้างกิจการหนึ่งใดเป็นพิเศษ และเป็นหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้กันโดยทั่วไปแล้ว จะถูกพิจารณาว่าเป็นการอุดหนุนที่ให้เป็นการทั่วไป²¹ เนื่องจากไม่เป็นการบิดเบือนทางการค้า จึงไม่ถือเป็นการให้โดยเจาะจง

อย่างไรก็ตามกฎเกณฑ์ในเรื่อง “การให้โดยเจาะจง” (specificity) ได้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ว่ามีความใกล้เคียงกับกฎหมายในเรื่องนี้ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นปัญหาในเรื่องการให้ผลประโยชน์ที่มีอยู่ทั่วไปซึ่งอาจมีผลเป็นการบิดเบือนทางการค้าได้ ศาลการค้าระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (United States Court of International Trade) ได้พิจารณาคดี CABOT CORPORATION v. UNITED STATES เมื่อปี 1985 ไว้ดังนี้

หลักการให้โดยเจาะจงนั้นได้รับการยอมรับโดยศาลสหรัฐอเมริกา ซึ่งสภา Congress ได้ตราเป็นกฎหมายในปี 1988 และสหรัฐอเมริกาได้ผลักดันให้อยู่ในการเจรจาอูรุกวัย ในคดีดังกล่าว Cabot Corporation โจทก์ ได้โต้แย้งผลการตัดสินของ International Trade Administration (ITA) ว่าข้อกำหนดของรัฐบาลเม็กซิกันในเรื่อง carbon black feedstock and natural gas ที่ขายให้แก่ผู้ผลิตชาวเม็กซิกันในราคาต่ำกว่าราคาตลาด ไม่เป็นการอุดหนุนที่ตอบโต้ได้ carbon black feedstock นั้นใช้ในการผลิตสี หมึก พลาสติก และกระดาษคาร์บอน feedstock เป็นน้ำมันดิบที่ขายในเม็กซิโก โดย PEMEX ซึ่งเป็นบริษัทน้ำมันที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ ตามแผนการพัฒนาเศรษฐกิจพบว่า มีการขาย feedstock และ natural gas ในราคาที่ต่ำกว่าราคาตลาดแก่ผู้ผลิต carbon black ชาวเม็กซิกัน 2 ราย ดังนั้น ผู้ผลิต carbon black ในสหรัฐอเมริกาจึงโต้แย้งว่า ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกาการกระทำของรัฐบาลเม็กซิกันเป็นการอุดหนุนที่ตอบโต้ได้

²⁰ Ibid., Article 2.1 (c)

²¹ Ibid., Article 2.1 (b) ได้แก่ การอุดหนุนที่ให้ประโยชน์กับอุตสาหกรรมภายในประเทศทั้งหมด เช่น การลงทุนของรัฐในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า เป็นสิ่งที่ถือว่ามีได้เป็นการให้อุดหนุนโดยเจาะจง จึงไม่อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ในเรื่องนี้

ผู้พิพากษา Carman พิจารณาว่า ประเด็นสำคัญที่นำเสนอต่อศาลคือ ผลประโยชน์ที่ให้นั้นไม่ได้ให้สิทธิพิเศษดีกว่าหรือไม่ กล่าวคือ ผลประโยชน์ที่วิสาหกิจหรืออุตสาหกรรมได้รับเป็นการอุดหนุนต้องห้ามที่ถูกต้องได้หรือไม่ เนื่องจากอุตสาหกรรมผู้ใช้ในเม็กซิโกสามารถซื้อ carbon black feedstock และ natural gas ในราคาเดียวกัน ITA จึงเห็นว่า ข้อกำหนดของ PEMEX ที่เกี่ยวกับวัตถุดิบเหล่านี้ซึ่งมีราคาต่ำกว่าราคาตลาดโลก ไม่ได้ก่อให้เกิดการอุดหนุนที่ตอบโต้ได้ ซึ่งความเห็นของ ITA นี้อยู่บนพื้นฐานของ "กฎเกณฑ์ผลประโยชน์ที่มีอยู่ทั่วไป" (general available benefits) ซึ่งกฎเกณฑ์นี้ได้รับการยอมรับโดยศาลในคดี *Cartisle Tire & Rubber Co. v. United States* กล่าวคือ กฎเกณฑ์ผลประโยชน์ที่มีอยู่ทั่วไปนั้น หมายถึง ผลประโยชน์ที่ให้กับทุกบริษัท และทุกอุตสาหกรรมจึงจะไม่ถือว่าเป็นการอุดหนุนที่ถูกต้องได้ แต่ในคดีนี้ศาลตัดสินว่า การที่ราคาของ carbon black feedstock และ natural gas ถูกควบคุมไว้เช่นนี้ไม่สามารถที่จะตัดสินได้ว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากผู้ผลิต carbon black รายนี้จะเป็นการอุดหนุนที่ตอบโต้ได้หรือไม่ เพราะข้อกำหนดเรื่องราคานี้ใช้กับวิสาหกิจของเม็กซิกันทั้งหมด แต่โดยนัยแล้วจะเป็นการมอบให้กับวิสาหกิจเฉพาะกลุ่ม อย่างไรก็ตาม กฎเกณฑ์ผลประโยชน์ที่มีอยู่ทั่วไป ซึ่งทำให้ไม่สามารถตอบโต้ได้ นี้ ไม่ได้ส่งผลดีในคดีนี้ การมีอยู่ทั่วไปของอัตราราคา carbon black feedstock ที่รัฐบาลตั้งขึ้นนี้ไม่ใช่เป็นเพียงปัจจัยเดียวที่ใช้ในการตัดสินเกี่ยวกับการอุดหนุนที่ตอบโต้ได้ ดังนั้น ในคดีนี้จึงต้องสืบพยานเพิ่มเติม และพิจารณาการตัดสินใหม่เกี่ยวกับการอุดหนุนที่ตอบโต้ได้²²

จากคดีดังกล่าว ITA ซึ่งเป็นองค์กรของกระทรวงพาณิชย์สหรัฐมีหน้าที่ในการพิจารณาว่ามีการอุดหนุนหรือไม่ ได้พิจารณาว่า อุตสาหกรรมทั่ว ๆ ไปในประเทศเม็กซิโกสามารถซื้อ carbon black feedstock และ natural gas ในราคาที่ต่ำกว่าตลาดได้ในราคาเดียวกัน ถือว่าเป็นการให้ผลประโยชน์ที่มีอยู่โดยทั่วไป แต่ศาลการค้าระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาจะพิจารณาการให้อุดหนุนโดยเจาะจงทั้งตามกฎหมายและตามความเป็นจริง คือ แม้ว่ากฎหมายของรัฐบาลเม็กซิกันจะให้ผลประโยชน์แก่อุตสาหกรรมในเม็กซิโกทั้งหมด แต่ในเชิงปฏิบัติแล้วมีอุตสาหกรรมในประเทศเม็กซิโกเพียงไม่กี่รายที่ได้รับผลประโยชน์ดังกล่าว ซึ่งถือได้ว่าเป็นการให้อุดหนุนโดยเจาะจง

²² CABOT CORPORATION v. UNITED STATES 620 F.Supp. 722 (1985) United States Court of International Trade.

2.3 ประเภทของการอุดหนุน

ในช่วงกลางของการเจรจาอบอุรุกวัย ได้มีการทบทวนกฎเกณฑ์การอุดหนุนและอากรตอบโต้การอุดหนุน ผลการเจรจาที่สำคัญ ได้แก่ การจำแนกการอุดหนุนที่ให้ออกเป็น 3 ประเภท โดยจะครอบคลุมการให้ความช่วยเหลือทางการเงินทั้งหมดของรัฐบาลซึ่งมีจุดมุ่งหมายหรือให้ผลประโยชน์แก่บริษัทหรือส่วนเอกชนใด การอุดหนุนทั้ง 3 ประเภทแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัด โดยการอุปมากับสัญลักษณ์กลุ่มสีของสัญญาณไฟจราจร ประเภทที่ 1 คือ การอุดหนุนที่ห้ามใช้ หรือ สัญลักษณ์สีแดง ข้อตกลงนี้ได้บัญญัติข้อกำหนดเกี่ยวกับการอุดหนุนการส่งออกตามที่บัญญัติไว้ในข้อตกลงปี 1979 ประเภทที่ 2 คือ การอุดหนุนที่อาจถูกมาตรการตอบโต้ หรือ สัญลักษณ์สีเหลือง เป็นการอุดหนุนที่ให้ได้แต่อาจก่อให้เกิดผลเสียแก่สมาชิกอื่น ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การระงับข้อพิพาทโดย WTO หรือการใช้มาตรการตอบโต้เพื่อเยียวยาภายในประเทศนั้น และประเภทที่ 3 เป็นการอุดหนุนที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้ (ได้รับความคุ้มกัน) หรือสัญลักษณ์สีเขียว คือ โดยหลักการทั่วไปจะไม่มีการดำเนินการเพื่อเรียกเก็บอากรตอบโต้กับสินค้านำเข้าที่ได้รับการอุดหนุนประเภทนี้ แต่หากประเทศสมาชิกอื่นมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการให้การอุดหนุนประเภทนี้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่อุตสาหกรรมภายในประเทศตน ก็สามารถดำเนินการขอหารือกับประเทศที่ให้การอุดหนุนได้

ดังนั้น ข้อตกลง SCM จึงได้กำหนดการอุดหนุนไว้ 3 รูปแบบด้วยกัน คือ

1. การอุดหนุนที่ห้ามใช้ (Prohibited Subsidies – Red Light)

กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการอุดหนุนที่ห้ามใช้บัญญัติไว้ใน Part II Article 3 และ 4 ของข้อตกลงและจัดทำกระบวนกรที่ชัดเจนสำหรับการเยียวยาผลกระทบที่เกิดจากการอุดหนุนดังกล่าว โดยมีรายละเอียดที่ชัดเจนของรูปแบบการอุดหนุนที่ห้ามใช้ ประเทศสมาชิกจึงต้องไม่ใช้มาตรการภายในประเทศที่เป็นการอุดหนุนประเภทนี้ เนื่องจากการอุดหนุนประเภทนี้ถือว่ามีแนวโน้มทำให้เกิดการบิดเบือนทางการค้าโดยไม่ต้องมีการพิสูจน์ความเสียหาย การอุดหนุนที่ห้ามใช้ ได้แก่

(1) การอุดหนุนที่มีตามกฎหมาย หรือตามความเป็นจริง ไม่ว่าจะเงินโอนเพียงประการเดียวหรือเป็นเงินโอนหนึ่งในเงินโอนหลายประการที่ขึ้นกับความสามารถในการส่งออก²³ หรือการ

อุดหนุนการส่งออก ซึ่งได้ขยายรูปแบบการอุดหนุนการส่งออกที่ต้องห้าม ไม่เพียงแต่การอุดหนุนการส่งออกตามกฎหมาย แต่รวมถึงการอุดหนุนการส่งออกตามความเป็นจริงด้วย โดยครอบคลุมถึงการอุดหนุนที่มีอยู่เดิมและการอุดหนุนที่จะมีขึ้นใหม่ และรวมถึงการปฏิบัติทุกรายการที่มีรายละเอียดในรายการตัวอย่างของการอุดหนุนการส่งออก (Illustrative List of Export Subsidies) 12 รายการ ซึ่งกำหนดใน Annex I (a-I) ตัวอย่างเช่น GATT Panel ได้พิจารณาตัดสินคดี Airbus Subsidy Tied to Currency Infuriates U.S. ในเรื่องการประกันเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนว่าเป็นการอุดหนุนการส่งออกหรือไม่ ในปี 1992 ไว้ดังนี้

ประเทศเยอรมนีให้ความช่วยเหลือต่อการพัฒนา การผลิต และการส่งออกเครื่องบินของบริษัท Airbus ในสหภาพยุโรป (ซึ่งเป็นเครื่องบินจัมโบ้ที่แข่งขันกับเครื่องบินของสหรัฐอเมริกา) โดยให้เงินกู้ไม่มีดอกเบี้ย และการประกันเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนเงินแก่ผู้ผลิต การอุดหนุนดังกล่าวอนุญาตให้ผู้ผลิตทำสัญญาขายเครื่องบินให้กับสายการบินสหรัฐอเมริกาโดยไม่ต้องเสี่ยงกับความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงิน ฉะนั้น ในปี 1992 GATT Panel ได้วางกฎเกณฑ์ว่าการประกันเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนเงินเป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติ GATT²⁴

นอกจากนี้ ใน Annex I รายการตัวอย่างการอุดหนุนการส่งออก ในรายการ (h) (เกี่ยวกับการยกเว้น การลดหย่อน หรือการผ่อนผันเงื่อนไขการเก็บภาษีทางอ้อมในระยะแรก) ได้รับการทบทวนในการยินยอมให้ภาษีว่าด้วยเชื้อเพลิง และในรูปแบบพลังงานอื่น ๆ ซึ่งถูกใช้เป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิตได้รับการยกเว้น ลดหย่อน หรือการผ่อนผันเงื่อนไขการเก็บภาษีเช่นเดียวกับที่ถูกนำเข้าไปรวมทางกายภาพในผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้าย (ตามที่กำหนดใน Annex II) การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงช่องโหว่ในบทบัญญัติที่สำคัญมาก โดยมีได้เป็นการเปลี่ยนแปลงตามที่ประเทศกำลังพัฒนาต้องการ แต่เป็นไปตามความต้องการของประเทศอุตสาหกรรมหลักซึ่งเป็นเจ้าของอุตสาหกรรมส่งออกที่เกี่ยวกับพลังงานโดยตรง เพื่อที่จะสามารถได้รับประโยชน์จากการลดหย่อนภาษีพลังงานใหม่ (ตัวอย่างเช่น ภาษีคาร์บอน) ที่อาจจะนำเข้าสู่การเจรจาในอนาคต

ทั้งนี้ การคืนอากร และการชดเชยภาษี จะไม่ถือเป็นการอุดหนุนการส่งออก หากการชดเชยหรือให้คืนดังกล่าว ไม่เกินอากรที่เก็บจากวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้าส่งออกนั้น

²³ WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures 1994, Article 3.1 (a)

²⁴ Ralph H. Folsom and Michael W. Gordon, International Business Transactions : Practitioner Treatise Series (MINN : West Publishing, 1995), pp.382-383.

ข้อตกลง ได้ให้คำจำกัดความที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นของการอุดหนุนที่ให้มีมาตรการตอบโต้ได้ ข้อห้ามรูปแบบต่าง ๆ ของการอุดหนุนเพื่อการส่งออก พร้อมด้วยตัวอย่างรายการอุดหนุนเพื่อการส่งออก (Annex I (a)-(I)) ซึ่งปรับปรุงข้อตกลงปี 1979 เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการอุดหนุนการส่งออกและการอุดหนุนภายในประเทศ แต่การจำแนกประเภทการอุดหนุนการส่งออกที่ระบุไว้ในรายการตัวอย่างการอุดหนุนการส่งออกก็ยังกระทำไม่ครบถ้วน ดังเช่นรายการ I (แอล) ซึ่งระบุไว้กว้าง ๆ เพียงว่าค่าใช้จ่ายอื่นใดก็ตามที่เกิดขึ้นในบัญชีของรัฐบาลที่ถือว่าเป็นการอุดหนุนการส่งออกตามนัยของ Article XVI ของ GATT 1994

(2) การอุดหนุน ไม่ว่าจะ เป็นเงื่อนไขเพียงประการเดียวหรือเป็นเพียงเงื่อนไขหนึ่งในเงื่อนไขหลายประการที่ขึ้นอยู่กับการใช้สินค้าภายในประเทศมากกว่าสินค้านำเข้า (domestic content rules)²⁵ หรือการอุดหนุนที่มีเงื่อนไขให้ใช้สินค้าภายในประเทศทดแทนการนำเข้า ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่เพิ่มขึ้นจากเดิม ตัวอย่างเช่น รัฐบาลให้เงินให้เปล่าแก่บริษัทโดยมีเงื่อนไขว่าบริษัทต้องใช้วัตถุดิบภายในประเทศมากกว่าใช้สินค้านำเข้า

การอุดหนุนประเภทนี้ ถือได้ว่าเป็นการบิดเบือนทางการค้า และรัฐสมาชิกจะถูกห้ามมิให้ใช้หรือคงไว้ซึ่งการอุดหนุนประเภทนี้ (Article 3.2) โดยการอุดหนุนที่ต้องห้ามจะอยู่ภายใต้กระบวนการระงับข้อพิพาทของ WTO (Article 4)²⁶

2. การอุดหนุนที่อาจถูกมาตรการตอบโต้ (Actionable Subsidies – Yellow Light)

ข้อตกลงปี 1979 ได้พยายามแยกประเภทการอุดหนุนภายในประเทศกับการอุดหนุนการส่งออกไว้ใน Article 11 แม้การอุดหนุนภายในประเทศจะกระทำได้ แต่ก็ต้องพยายามหลีกเลี่ยงการอุดหนุนภายในประเทศที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภายในของอีกประเทศหนึ่ง การแยกประเภทดังกล่าวกระทำไม่ได้อย่างชัดเจน ข้อตกลง SCM จึงได้กำหนดประเภทการอุดหนุนที่อาจถูกมาตรการตอบโต้ได้ โดยการอุดหนุนประเภทนี้จะถูกตอบโต้ได้หากรัฐบาลให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะเจาะจงกับบริษัท หรืออุตสาหกรรม ฉะนั้น รัฐบาลจึงต้องใช้ความระมัดระวังเพื่อหลีกเลี่ยง

²⁵ WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures 1994, Article 3.1 (b)

²⁶ Ralph H. Folsom, Michael W. Gordon and John A. Spanogle, Jr., International Business Transactions : A Problem Oriented Coursebook, p.508

เสี่ยงการให้การอุดหนุนที่อาจถูกตอบโต้ได้ ในขณะที่การอุดหนุนการส่งออกและการอุดหนุนที่มีเงื่อนไขให้ใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศทดแทนสินค้านำเข้าถูกห้ามไว้และอยู่ภายใต้มาตรการตอบโต้โดยอัตโนมัติเนื่องจากการให้การให้โดยเจาะจง การอุดหนุนโดยเจาะจงอื่นๆ ก็อาจถูกตอบโต้ได้ถ้าแสดงให้เห็นว่าเป็นการบิดเบือนทางการค้า

ข้อตกลง SCM มิได้ห้ามการอุดหนุนที่อาจถูกมาตรการตอบโต้ไว้โดยตรง จึงถือได้ว่าให้กระทำได้ การอุดหนุนที่อาจถูกมาตรการตอบโต้ได้ หมายถึง การอุดหนุนที่ได้ให้ความหมายไว้ใน Article 1 นั่นก็คือการให้อุดหนุนโดยเจาะจง หากการอุดหนุนประเภทนี้ "ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อผลประโยชน์ของสมาชิกอื่น" ประเทศสมาชิกที่ได้รับความเสียหายมีสิทธิใช้มาตรการตอบโต้ได้ โดยกำหนดไว้ใน Part III Article 5-7 (Article 5 จะไม่นำไปใช้กับการอุดหนุนสินค้าเกษตรตามที่ระบุไว้ใน Article 13 ของข้อตกลงสินค้าเกษตร) การอุดหนุนที่อาจถูกมาตรการตอบโต้ได้คือการอุดหนุนที่ก่อให้เกิดผลเสียหายในทางใดทางหนึ่งในสามแนวทาง ดังนี้

- (1) ก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศของประเทศสมาชิกอื่น
- (2) การทำให้ไร้ผล หรือทำให้เสื่อมเสียประโยชน์ที่เกิดขึ้นโดยตรงหรือโดยอ้อมแก่สมาชิกอื่นภายใต้ GATT 1994 โดยเฉพาะผลประโยชน์ที่ได้จากข้อตกลงที่ผูกพันประเทศต่าง ๆ ภายใต้การเจรจาอบอุรุกวัย หรือ
- (3) เป็นสาเหตุ หรือ คุกคามให้เกิด "ความเสียหายอย่างร้ายแรง" (Serious Prejudice) ต่อผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกอื่น²⁷ ในกรณีนี้คือการให้อุดหนุนภายในประเทศซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายในประเทศที่ให้การอุดหนุนหรือประเทศที่สาม

ข้อตกลง SCM ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าการอุดหนุนประเภทนี้จะไม่ห้ามเหมือนการอุดหนุนการส่งออก แต่หากประเทศอื่นได้รับความเสียหายจากการอุดหนุนนี้ก็สามารถดำเนินการกับประเทศที่ให้การอุดหนุนได้ โดยกำหนดการตอบโต้การอุดหนุนเพื่อเป็นการชดเชยความเสียหายจากการนำเข้าสินค้าที่ได้รับการอุดหนุน แต่กฎเกณฑ์ของ GATT ที่ผ่านมาไม่สามารถกำหนดว่าประเทศหนึ่งจะสามารถตอบโต้ได้อย่างไรต่อการอุดหนุนที่ถูกใช้แทนภาษีศุลกากรเพื่อคุ้มครองตลาดภายในจากสินค้านำเข้า ข้อตกลง SCM จึงยินยอมให้ประเทศต่าง ๆ ตอบโต้การอุดหนุนจากต่างประเทศได้ในสถานการณ์ดังกล่าว และให้คำจำกัดความผลเสียหายอย่างร้ายแรง (Serious

²⁷ WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures 1994, Article 5

Prejudice) ต่อผลประโยชน์ทางการค้า ซึ่งใน Article 6.1 และ 6.2 กำหนดว่าความเสียหายอย่างร้ายแรงเกิดขึ้นในกรณีดังต่อไปนี้

1. ต้องเป็นการอุดหนุนจำนวนมาก คือ มีการอุดหนุนเกินกว่าร้อยละ 5 ของราคาโดยรวมของสินค้า หรือร้อยละ 15 ของเงินลงทุนทั้งหมดในกรณีที่บริษัทที่เป็นผู้รับอยู่ในช่วงระยะเวลาการเริ่มต้นดำเนินกิจการ โดยระยะเวลาเริ่มต้นต้องไม่เกิน 1 ปี หลังจากเปิดดำเนินการ²⁸ แต่กรณีนี้จะไม่นำไปใช้กับการบินพาณิชย์ (Civil Aircraft) เนื่องจากมีกฎเกณฑ์เฉพาะอยู่ในข้อตกลงการค้าหลายฝ่าย

2. มีการอุดหนุนเพื่อชดเชยการขาดทุนจากการดำเนินงานของอุตสาหกรรมหนึ่ง

3. มีการอุดหนุนเพื่อชดเชยการขาดทุนของวิสาหกิจ นอกเหนือจากมาตรการที่ให้ครั้งเดียวซึ่งไม่เกิดขึ้นอีก และไม่สามารถให้ซ้ำอีกแก่วิสาหกิจนั้น และเป็นการอุดหนุนเพียงเพื่อให้เวลาแก่การแก้ไขปัญหาในระยะยาวและเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาทางสังคมที่ร้ายแรง

4. การปลดหนี้ให้โดยตรง นั่นคือ การปลดหนี้ที่เป็นของรัฐบาล และการให้เงินช่วยเหลือเพื่อครอบคลุมการชำระหนี้

ในสถานการณ์ดังกล่าวภาวะพิสูจน์จะอยู่กับประเทศที่ให้การอุดหนุนที่จะแสดงให้เห็นว่าการอุดหนุนที่เป็นปัญหานั้นจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อประเทศที่ร้องเรียน ประเทศสมาชิกที่ได้รับผลกระทบจากการอุดหนุนที่ให้มีการตอบโต้อาจจะร้องเรียนเรื่องดังกล่าวไปยังองค์การระงับข้อพิพาท (Dispute Settlement Body : DSB) ในกรณีที่มีการวินิจฉัยว่ามีผลเสียหายเกิดขึ้น ประเทศที่ให้การอุดหนุนจะต้องยกเลิกการอุดหนุนหรือขจัดผลเสียหายที่เกิดขึ้น

ข้อตกลงยังได้อธิบายความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อไปว่า การอุดหนุนดังกล่าวจะต้องก่อให้เกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งต่อไปนี้ด้วย จึงจะถือว่าเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง คือใน Article 6.3 ความเสียหายอย่างร้ายแรง อาจเกิดขึ้นได้เมื่อมีผลประการหนึ่งหรือหลายประการ ดังนี้

²⁸ Ibid., Annex IV เป็นการคำนวณเรื่องราคา

(1) การอุดหนุนนั้นส่งผลให้มีการเข้าแทนที่หรือการกีดกันการนำเข้าจากสมาชิกอื่นซึ่งสินค้าชนิดเดียวกันกับสินค้าที่ได้รับการอุดหนุนในตลาดของสมาชิกที่ให้การอุดหนุน

(2) การอุดหนุนนั้นส่งผลให้เกิดการเข้าแทนที่หรือการกีดกันการส่งออกจากสมาชิกอื่นไปสู่ตลาดที่ 3 ซึ่งสินค้าชนิดเดียวกันกับสินค้าที่ได้รับการอุดหนุน

(3) ผลของการอุดหนุนทำให้สินค้าที่ได้รับการอุดหนุน สามารถตัดราคาลงได้อย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับราคาของสินค้าชนิดเดียวกันของสมาชิกอื่นในตลาดเดียวกัน หรือเป็นการกดราคาอย่างมาก ราคาสินค้าต่ำลง หรือยอดขายต่ำลงในตลาดเดียวกัน

(4) ผลของการอุดหนุนทำให้มีการเพิ่มขึ้นของส่วนแบ่งตลาดโลกของสมาชิกที่ให้การอุดหนุน โดยเฉพาะสำหรับผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าโภคภัณฑ์ขั้นปฐมที่ได้รับการอุดหนุน เมื่อเทียบกับส่วนแบ่งโดยเฉลี่ยของสมาชิกนั้น ๆ ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา และจะมีแนวโน้มของส่วนแบ่งตลาดที่เพิ่มขึ้นโดยไม่เปลี่ยนแปลงภายในช่วงระยะเวลาที่มีการให้การอุดหนุน

ความเสียหายอย่างร้ายแรงจะไม่มีอยู่ถ้าประเทศผู้ถูกกล่าวหาสามารถพิสูจน์ให้เห็นได้ว่ามาตรการอุดหนุนที่ตนใช้มิได้ก่อให้เกิดผลใด ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ก็คือ ไม่มีผลกระทบทางการค้า (ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางด้านราคา หรือปริมาณของสินค้าส่งออก) ต้องถือว่ามีได้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงตามที่ประเทศผู้ร้องเรียนกล่าวอ้าง เนื่องจากการอุดหนุนประเภทนี้มิได้ถูกห้ามใช้ซึ่งใน Article 5 ใช้คำว่า "no member should" ก็คือประเทศสมาชิกไม่ควรให้การอุดหนุนประเภทนี้หากก่อให้เกิดความเสียหาย²⁹

แต่หากมีสถานการณ์ต่อไปนี้จะเกิดขึ้นในระหว่างระยะเวลาที่มีการกล่าวอ้างว่ามีการอุดหนุน จะไม่ถือว่ามี "การเข้าแทนที่หรือการกีดกัน" ที่จะเป็นผลให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงตาม Article นี้ คือ

1) การห้ามหรือการจำกัดการส่งออกสินค้าชนิดเดียวกันจากประเทศผู้ร้องเรียน หรือการที่ประเทศที่ 3 ห้ามหรือจำกัดการนำเข้าสินค้าชนิดเดียวกันจากประเทศผู้ร้องเรียน

²⁹ Ray August, Brief Table of Contents (1996), p.372.

2) รัฐบาลของประเทศผู้นำเข้ามีค่าตัดสินเพื่อให้มีผลบังคับต่อการผูกขาดทางการค้าหรือการค้าโดยรัฐในสินค้านั้น เพื่อเปลี่ยนการนำเข้าสินค้าจากประเทศผู้ร้องเรียนเป็นประเทศอื่น ประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือหลายประเทศโดยมิใช่เหตุผลทางด้านการค้า

3) เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ การประท้วงนัดหยุดงาน ปัญหาด้านการขนส่ง หรือเหตุสุดวิสัยอื่นที่ส่งผลกระทบต่อการผลิต คุณภาพ ปริมาณ หรือราคาของสินค้าที่ผลิตเพื่อส่งออกจากประเทศผู้ร้องเรียน

4) ข้อตกลงที่มีอยู่แล้วในการจำกัดการส่งออกสินค้าจากประเทศสมาชิกผู้ร้องเรียน

5) ประเทศผู้ร้องเรียนลดปริมาณการส่งออกสินค้านั้นด้วยความสมัครใจ รวมถึงกรณีที่ธุรกิจในประเทศผู้ร้องเรียนได้จัดสรรการส่งออกสินค้านั้นใหม่ด้วยตนเองไปยังตลาดใหม่อื่น ๆ

6) ประเทศผู้ร้องเรียนเพิกเฉยที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตามที่ประเทศผู้นำเข้ากำหนด (กรณีนี้ควรจะเป็นกรณีที่ประเทศที่สามเป็นผู้ร้องเรียน)

3. การอุดหนุนที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้ (Non-actionable Subsidies – Green Light)

การอุดหนุนประเภทนี้เป็นที่ถกเถียงกันมากที่สุดในการเจรจาอบอุรุกวัย คือ การแบ่งประเภทโปรแกรมการอุดหนุนที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้ ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรม 3 ประเภท คือ การวิจัยและกิจกรรมการพัฒนาเพื่อเตรียมการแข่งขัน การให้ความช่วยเหลือแก่พื้นที่เสียเปรียบ และการให้ความช่วยเหลือเพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่ให้เป็นไปตามเงื่อนไขของสิ่งแวดล้อมใหม่ที่กำหนดโดยกฎหมาย มาตรการแต่ละประเภทได้รับการพิจารณา วิจัยและนำมาบังคับใช้ โดยผ่านกระบวนการพิจารณาอันเป็นพิเศษโดยเฉพาะเพื่อระงับข้อขัดแย้งระหว่างประเทศและมาตรการการตอบโต้การอุดหนุน การจำแนกรูปแบบการอุดหนุนให้มี 3 รูปแบบนี้ เป็นข้อกำหนดเพิ่มเติมจากข้อตกลงปี 1979 ซึ่งรัฐบาลที่ใช้มาตรการอุดหนุนที่จัดเป็นมาตรการในแถบสีเขียวนี้ก็ต้องมีความระมัดระวังเช่นกัน โดยมาตรการของรัฐบาลในการอุดหนุนประเภทนี้เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาเทคโนโลยี ซึ่งจะต้องอยู่ภายใต้ข้อกำหนดการอุดหนุนที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้

Part IV Article 8.2 กำหนดว่าการอุดหนุนที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้ หมายถึงการให้ความช่วยเหลือ (แต่ไม่ได้ให้จำนวนทั้งหมด) โดยครอบคลุมถึงการอุดหนุนที่ไม่ใช่การให้โดยเจาะจง เช่น กับการศึกษาหรือโครงสร้างพื้นฐาน และการอุดหนุนที่เป็นการให้โดยเจาะจงก็จะเป็นกรณีวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัยและการพัฒนา การพัฒนาในพื้นที่เสียเปรียบ และกฎเกณฑ์สถานะแวดล้อม โดยอยู่ภายใต้ข้อจำกัดที่ได้กำหนดไว้ ก็จะไม่ถูกมาตรการตอบโต้แม้จะเป็นการให้โดยเจาะจง ซึ่งการอุดหนุนที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้มี 3 ประเภท ดังนี้

1. การให้ความช่วยเหลือโดยเจาะจงเพื่อการวิจัย ซึ่งกระทำโดยบริษัท หรือโดยสัญญาว่าจ้างระหว่างบริษัทกับสถาบันการศึกษาชั้นสูง หรือสถาบันวิจัย"³⁰ โดยมีเงื่อนไขดังนี้

(1) การอุดหนุนนั้นต้องครอบคลุมไม่เกินร้อยละ 75 ของค่าใช้จ่ายในการวิจัยทางอุตสาหกรรม (industrial research) หรือร้อยละ 50 ของค่าใช้จ่ายของกิจกรรมการพัฒนาเพื่อเตรียมการแข่งขัน (pre-competitive development activity) และ

(2) โดยมีเงื่อนไขว่าความช่วยเหลือนี้จำกัดเฉพาะในเรื่องค่าใช้จ่ายที่ระบุไว้ คือ

- ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร รวมทั้งนักวิจัย นักวิชาการและเจ้าหน้าที่สนับสนุนอื่นที่จ้างเพื่องานวิจัยโดยเฉพาะในการจัดทำโครงการ
- ค่าใช้จ่ายในเครื่องมือ อุปกรณ์ ที่ดินและอาคารที่ใช้ในการวิจัยโดยเฉพาะและเป็นการถาวร (ยกเว้นแต่เมื่อได้มีการจัดการในลักษณะที่เป็นเชิงพาณิชย์)
- ค่าใช้จ่ายสำหรับด้านการปรึกษาและค่าบริการอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกันเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการวิจัย เช่น งานวิจัย ความรู้ด้านเทคนิค และสิทธิบัตร ฯลฯ ที่เข้ามา
- ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพิ่มเติมที่เกิดขึ้นโดยตรงอันเป็นผลจากกิจกรรมการวิจัยที่ได้รับอนุมัติ
- ค่าใช้จ่ายในการบริหารอื่น ๆ (เช่น ค่าวัสดุอุปกรณ์ และค่าใช้จ่ายอื่นในลักษณะเดียวกัน) ที่เกิดขึ้นโดยตรงอันเป็นผลจากกิจกรรมการวิจัย³¹ และมีได้นำไปใช้ในทางการค้า

³⁰ WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures 1994, Article 8.2 (a)

³¹ Ibid., Article 8.2 (a) (i)-(v)

ข้อกำหนดนี้ไม่นำไปใช้กับอุตสาหกรรมการบินพลเรือนซึ่งจะเป็นไปตามกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศที่เป็นพิเศษโดยเฉพาะ³² และการวิจัยขั้นพื้นฐาน (fundamental research) ที่ดำเนินการอย่างเป็นอิสระของสถาบันการศึกษาชั้นสูง หรือการวิจัย หมายถึงไม่ใช้กับการขยายความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และด้านเทคนิคทั่วไปที่ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ทางด้านอุตสาหกรรมหรือการพาณิชย์

การอุดหนุนการวิจัยและพัฒนาที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้ได้ได้รับการขยายในเนื้อหาสาระในสัปดาห์สุดท้ายของการเจรจา โดยจัดให้กับบรรดาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้เกิดการคิดค้นต้นแบบของสินค้า และการผลิต ที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งถือเป็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในการผลิตและเป็นผลดีต่ออุตสาหกรรมนั้น ๆ ซึ่งเริ่มปรากฏขึ้นให้เห็นในการบริหารของประธานาธิบดี Clinton แห่งสหรัฐอเมริกา โดยข้อยกเว้นสำหรับค่าใช้จ่ายในการวิจัยอุตสาหกรรมได้เพิ่มจากร้อยละ 50 เป็นร้อยละ 75 และจากร้อยละ 25 เป็นร้อยละ 50 สำหรับกิจกรรมการพัฒนาเพื่อเตรียมการแข่งขัน โดยบทบัญญัตินี้ครอบคลุมถึงการช่วยเหลือสำหรับการวิจัยพัฒนาที่ดำเนินการโดยบริษัทหรือสถาบันการศึกษาหรือสถาบันวิจัยในการวิจัยทางอุตสาหกรรม และกิจกรรมการพัฒนาเพื่อเตรียมการแข่งขัน ซึ่งข้อตกลงปี 1979 ไม่มีการกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาเพื่อเตรียมการแข่งขัน

โดยในกรณีการวิจัยและการพัฒนาทางการค้าดังกล่าวข้างต้น ข้อตกลงได้แบ่งแยก “การวิจัยด้านอุตสาหกรรม” จาก “กิจกรรมการพัฒนาเพื่อเตรียมการแข่งขัน” การวิจัยด้านอุตสาหกรรม หมายถึง การวิจัยอย่างมีแบบแผนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ค้นพบความรู้ใหม่ โดยมีเป้าหมายว่าความรู้เหล่านั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต หรือการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ กระบวนการ และบริการที่มีอยู่ให้ดีขึ้น³³ สำหรับกิจกรรมการพัฒนาเพื่อเตรียมการแข่งขัน หมายถึง การเปลี่ยนผลการวิจัยทางอุตสาหกรรมให้เป็น แผนงาน โครงการหรือการออกแบบสำหรับผลิตภัณฑ์ใหม่ การแปลงรูป หรือการปรับปรุงในผลิตภัณฑ์เพื่อทำใหม่ ปรับเปลี่ยน ปรับปรุง ซึ่งสินค้า กระบวนการ หรือการบริการ ไม่ว่าจะเพื่อขายหรือไว้ใช้ก็ตาม รวมถึงการสร้างต้นแบบครั้งแรก (a first prototype) ซึ่งไม่สามารถนำมาใช้เพื่อการพาณิชย์³⁴ ซึ่งก็คือการวิจัย

³² Ibid., Article 8.2 (a) footnote 24

³³ WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures 1994, Article 8.2 (a)

footnote 28

³⁴ Ibid., footnote 29

และพัฒนาในระดับก่อนนำมาใช้ในเชิงพาณิชย์ หากการให้ความช่วยเหลือเกินไปจากข้อกำหนดดังกล่าว และก่อให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิกอื่น จะเข้าข่ายว่าเป็นการอุดหนุนที่อาจถูกมาตรการตอบโต้ได้

2. การให้ความช่วยเหลือแก่พื้นที่เสียเปรียบ (disadvantaged subsidies) ภายในอาณาเขตของสมาชิกที่กำหนดภายในกรอบของการพัฒนาภูมิภาคโดยทั่วไป³⁵ และการให้ความช่วยเหลือประเภทนี้ไม่เป็นการให้โดยเจาะจง โดยมีเงื่อนไขที่กำหนดอย่างเข้มงวด คือ

- (1) ภูมิภาคที่ได้รับความช่วยเหลือจะต้องได้รับการระบุอย่างชัดเจนในข้อกำหนดคำจำกัดความ คือ พื้นที่เสียเปรียบแต่ละแห่งจะต้องเป็นเขตทางภูมิศาสตร์ที่ติดต่อกันที่ได้รับการระบุอย่างชัดเจนในทางเศรษฐกิจและการบริหารว่าเป็นพื้นที่เสียเปรียบ
- (2) บทบัญญัติ กฎเกณฑ์ หรือเอกสารทางราชการอื่น ๆ ที่กำหนดโครงการอุดหนุนในภูมิภาคนั้นได้รับการพิจารณาว่าเป็นพื้นที่เสียเปรียบบนพื้นฐานของหลักเกณฑ์ที่เป็นเหตุเป็นผลและเป็นกลาง โดยระบุว่า ความยากลำบากของภูมิภาคได้เกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่ไม่ใช่เป็นเพียงสถานการณ์ชั่วคราว
- (3) หลักเกณฑ์ที่เป็นเหตุเป็นผลและเป็นกลางข้อหนึ่งจะต้องเป็นการวัดระดับพัฒนาการทางเศรษฐกิจซึ่งต้องมีพื้นฐานอยู่บนอย่างน้อยที่สุดในปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง (ทั้งนี้การวัดดังกล่าวจะต้องใช้ข้อมูล 3 ปี) คือ รายได้ต่อหัวหรือรายได้ต่อครอบครัวอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ GDP ต่อหัวซึ่งจะต้องไม่สูงกว่าร้อยละ 85 ของค่าเฉลี่ยภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง หรืออัตราการว่างงานซึ่งอย่างน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 110 ของอัตราเฉลี่ยของประเทศที่เกี่ยวข้อง

3. ความช่วยเหลือที่ให้เพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมความสะอาด (Facilities) ที่มีอยู่ของบริษัทให้เป็นไปตามเงื่อนไขของสิ่งแวดล้อมใหม่ที่กำหนดขึ้นโดยกฎหมายและ/หรือข้อบังคับ (environmental subsidies) โดยครอบคลุมถึงการอุดหนุนต่าง ๆ ที่เป็นการสนับสนุนด้านการลงทุนในการควบคุมมลภาวะ หรือโครงสร้างพื้นฐานของสิ่งแวดล้อม³⁶ โดยกำหนดเงื่อนไขหลัก คือ

³⁵ Ibid., Article 8.2 (b)

³⁶ Ibid., Article 8.2 (c)

- (1) การอุดหนุนนั้นเป็นการให้เพียงครั้งเดียว และไม่เกิดขึ้นอีก
- (2) อุดหนุนเพียง 20% ของต้นทุนในการปรับเปลี่ยน
- (3) ไม่ครอบคลุมต้นทุนของการทดแทนและการบริหาร การลงทุนที่ได้รับความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นภาระทั้งหมดของบริษัท
- (4) เกี่ยวข้องโดยตรงและเป็นสัดส่วนกับแผนงานของบริษัทในการลดเสียงรบกวนและมลภาวะ (reduction of nuisances and pollution) และไม่ครอบคลุมถึงการประหยัดต้นทุนการผลิตใด ๆ ซึ่งอาจจะทำได้ และ
- (5) ให้แก่ทุกบริษัทซึ่งสามารถใช้อุปกรณ์ที่จำเป็นใหม่ หรือกระบวนการผลิตใหม่

กฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นพิเศษให้แก่การอุดหนุนที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้ได้ นี้ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าอันเป็นที่ต้องการของประเทศสมาชิก จึงคุ้มครองไว้โดยไม่ถูกมาตรการตอบโต้ แต่ข้อวิจารณ์ของวุฒิสมาชิก John C. Danforth (R-MO) ได้แย้งว่าการกำหนดกฎเกณฑ์เช่นนี้จะเป็นการส่งเสริมให้รัฐสมาชิกใช้มาตรการอุดหนุนเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวซึ่งเป็นการก่อให้เกิดการบิดเบือนทางการค้าเพิ่มมากขึ้น³⁷

ดังนั้น การอุดหนุนที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้ตาม Article 8 อาจจะถูกร้องเรียนได้ถ้าประเทศสมาชิกสามารถพิสูจน์ได้ว่าการอุดหนุนนั้นก่อให้เกิด “ผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่ออุตสาหกรรมภายใน” ของประเทศสมาชิกซึ่งยากแก่การเยียวยาในภายหลัง ก็สามารถดำเนินการปรึกษาหารือกับประเทศที่ให้การอุดหนุนดังกล่าวได้เพื่อหาทางแก้ไขหรือเยียวยาความเสียหายตามกระบวนการที่จะกล่าวในบทที่ 3 ต่อไป

การแบ่งประเภทการอุดหนุนที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้นี้เป็นพัฒนาการที่สำคัญ โดยประเทศพัฒนาแล้วมีการให้การอุดหนุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา และการให้ความช่วยเหลือแก่พื้นที่เสียเปรียบ ต้องการผลักดันให้เป็นการอุดหนุนที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้ โดยเฉพาะประชาคมยุโรปและประเทศแคนาดาซึ่งมีการให้ความช่วยเหลือแก่พื้นที่เสียเปรียบ จึงบัญญัติการอุดหนุนที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้ให้มี 3 ประเภทไว้ในข้อตกลง SCM แต่เงื่อนไขในแต่ละประเภทมีความเข้มงวดแตกต่างกัน โดยข้อกำหนดในเรื่องการอุดหนุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา มีขอบเขตกว้าง และมี

³⁷ Jeffrey J. Schott Assisted by Johanna W. Buurman, The Uruguay Round An Assessment, p.65.

อัตราส่วนในการให้ความช่วยเหลือสูง ดังนั้นโอกาสที่จะมีการให้การอุดหนุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาที่สูงขึ้น ในขณะที่การอุดหนุนแก่พื้นที่เสียเปรียบและในด้านสิ่งแวดล้อมมีข้อกำหนดที่เข้มงวดมากกว่า และการให้การอุดหนุนที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้ใน 2 ประเภทนี้ก็กระทำได้ยากกว่า การอุดหนุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา³⁸

ข้อตกลงนี้จึงได้แบ่งประเภทการอุดหนุนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นการขจัดความคลุมเครือของการอุดหนุนที่กระทำได้ กระทำไม่ได้ ตัดปัญหาการตีความ เพราะในแต่ละประเภทของการอุดหนุนตามข้อตกลงใหม่ได้ขยายความ จัดประเภทของการอุดหนุนไว้อย่างชัดเจน หากมีความจำเป็นต้องให้การอุดหนุนก็ใช้ได้ ถ้าปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด แต่ถ้าเห็นเจตนาชัดเจนว่าการให้การอุดหนุนทำให้ประเทศอื่นได้รับความเสียหาย จึงต้องห้ามทำ ถ้าไม่ก่อให้เกิดความเสียหายก็สามารถทำได้ เนื่องจากเราได้รับประโยชน์ ผู้บริโภคในประเทศก็ได้รับประโยชน์ คือ ได้บริโภคสินค้าราคาถูก ผู้ส่งออกสามารถขายได้ แต่การอุดหนุนที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้ที่ค่อนข้างจะทำได้ยากในทางปฏิบัติ เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาเพียงให้ความสนใจ และประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่มักจะให้การอุดหนุนใน 2 ประเภทแรกมากกว่า

2.4 ระยะเวลาผ่อนผัน และการปฏิบัติตามพันธกรณีของประเทศสมาชิก

ในระหว่างการเจรจาอบโตเกียว ประเทศกำลังพัฒนาเห็นว่าตนมีความเสียเปรียบในความแตกต่างระหว่างการอุดหนุนสินค้าขั้นปฐมกับสินค้าที่มีขั้นปฐม ประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนมากจะรักษาสีทธิการอุดหนุนการเกษตรและอุตสาหกรรมขั้นต้นอื่น ๆ ซึ่งประเทศกำลังพัฒนาจะมีผลประโยชน์ที่ต่างไป โดยเฉพาะประเทศต่าง ๆ ต้องการรักษาสีทธิในการให้อุดหนุนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ ข้อตกลงปี 1979 ได้ตระหนักถึงสีทธิของประเทศเหล่านี้ว่าการให้อุดหนุนเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา จึงให้การอุดหนุนการส่งออกได้ แต่จะไม่ใช้การอุดหนุนในลักษณะที่ก่อความเสียหายต่อการค้าหรือการผลิตของประเทศภาคีอื่น หากเกิดความเสียหายขึ้นจะต้องมีการพิสูจน์โดยมีหลักฐานสนับสนุน ในขณะที่เดียวกันประเทศกำลังพัฒนาจะต้องมีข้อผูกพัน (commitment) ที่จะลดหรือยกเลิกการอุดหนุนการส่งออก หากการอุดหนุนไม่เป็นไปตามความต้องการในด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนา

³⁸ Terry Collins – Williams and Gery Salembier, "International Disciplines on Subsidies : The GATT, the WTO and the Future Agenda", *Journal of World Trade*, p.11-12.

(competitive and development needs) และข้อผูกพันนี้จะต้องแจ้งให้คณะกรรมการข้อตกลงนี้ทราบหลังจากที่เข้าเป็นภาคีแล้ว และในกรณีที่ได้มีการแจ้งข้อผูกพันไว้แล้ว ภาคีสมาชิกจะไม่ใช่มาตรการตอบโต้การอุดหนุน³⁹ บทบัญญัติดังกล่าวไม่มีความหมายในทางปฏิบัติและไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ เนื่องจากจะพิสูจน์อย่างไรว่ามาตรการอุดหนุนการส่งออกเป็นไปเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเพราะทุกประเทศต่างก็อ้างว่าสิทธิประโยชน์ของตนเป็นมาตรการเพื่อการพัฒนาทั้งสิ้น เมื่อมีการไต่สวนและเรียกเก็บ CVD กับสินค้าที่ได้รับการอุดหนุนการส่งออกจากประเทศกำลังพัฒนาจะต้องพิจารณาว่ามาตรการที่ประเทศกำลังพัฒนาใช้เป็นไปเพื่อการพัฒนาหรือไม่ แต่ก็ได้มีการพิจารณาทำให้มีการไต่สวนและเรียกเก็บ CVD เป็นจำนวนมากในช่วงที่มีการบังคับใช้ข้อตกลงปี 1979 และประเทศไทยก็ไม่อาจใช้ประโยชน์จากบทบัญญัตินี้เนื่องจากมิได้เป็นภาคีสมาชิกข้อตกลงดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ข้อตกลง SCM ได้กำหนดระยะเวลาผ่อนผันลดเลิกการอุดหนุนในแต่ละประเภทไว้ไม่เท่ากันตามแต่ระดับการพัฒนาประเทศไว้ใน Part VIII และ IX ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าการอุดหนุนมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา⁴⁰ และในประเทศที่เปลี่ยนจากระบบวางแผนส่วนกลางเป็นระบบตลาด (Economies in Transition) ข้อตกลงจึงกำหนดระยะเวลาผ่อนผัน ดังนี้

1. การอุดหนุนที่ห้ามใช้ จะต้องแจ้งต่อ WTO ภายใน 90 วันนับแต่วันที่ข้อตกลงมีผลบังคับ และปรับเปลี่ยนให้มีความสอดคล้องกับข้อตกลงภายใน 3 ปี และจะขยายขอบเขตระยะเวลาออกไปไม่ได้ไม่ว่าในกรณีใด⁴¹ แต่มีข้อยกเว้นสำหรับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด ดังนี้

³⁹ Michael J. Trebilcock and Robert Howse, The Regulation of International Trade, p.130-131.

⁴⁰ WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures 1994, Article 27

⁴¹ Ibid., Article 28

(1) การอุดหนุนที่มีเงื่อนไขให้ส่งออก หรือการอุดหนุนการส่งออก (Export Requirements) สำหรับประเทศกำลังพัฒนาระยะเวลาจะขยายออกไปเป็น 8 ปี นับแต่วันที่ข้อตกลง WTO มีผลใช้บังคับ ส่วนประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุดไม่มีกำหนดเวลายกเลิก⁴²

อย่างไรก็ตาม ในระหว่างระยะเวลาผ่อนผันนี้ ประเทศกำลังพัฒนาจะเพิ่มระดับของการอุดหนุนการส่งออกไม่ได้ และหากการอุดหนุนการส่งออกมิได้มีความสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศอีกต่อไป จะต้องลดเลิกมาตรการให้เร็วกว่าที่ข้อตกลงกำหนดไว้ ขณะเดียวกันหากเห็นว่าตนมีความจำเป็นต้องใช้มาตรการเกินกว่าระยะเวลาผ่อนผัน 8 ปี ก็อาจเข้าร่วมปรึกษาหารือกับคณะกรรมการ SCM (the WTO Committee on Subsidies and Countervailing Measures : the Subsidies Committee) ได้ภายในอย่างช้าที่สุด 1 ปี ก่อนสิ้นระยะเวลาผ่อนผันว่ามีเหตุผลเพียงพอหรือไม่ที่จะขยายระยะเวลา โดยคณะกรรมการ SCM จะต้องพิจารณาถึงความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและการเงินของประเทศกำลังพัฒนานั้นที่เกี่ยวข้องด้วย หากมีเหตุผลสมควร ประเทศกำลังพัฒนานั้นก็ยังคงต้องมีการปรึกษาหารือกับคณะกรรมการ SCM ทุกปีเกี่ยวกับความจำเป็นในการใช้มาตรการ แต่หากคณะกรรมการ SCM พิจารณาเห็นว่าไม่มีเหตุอันควรต่อไป ประเทศกำลังพัฒนานั้นจะต้องยกเลิกการอุดหนุนที่ยังใช้อยู่ในภายใน 2 ปี นับแต่สิ้นสุดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต และหากปรากฏว่า ในระหว่างระยะเวลาผ่อนผันนี้ สินค้าใดของประเทศกำลังพัฒนาซึ่งได้รับการอุดหนุนการส่งออกมีส่วนแบ่งอย่างน้อยร้อยละ 3.25 ของสินค้านั้นในตลาดโลกเป็นเวลา 2 ปี ติดต่อกัน จะต้องยกเลิกการอุดหนุนนั้นภายใน 2 ปี เพราะถือได้ว่ามีความสามารถในการแข่งขันแล้ว โดยข้อเท็จจริงนี้ อาจเป็นกรณีที่ประเทศสมาชิกผู้ส่งออกนั้นเป็นผู้แจ้งเอง หรือโดยการคำนวณของสำนักงานเลขาธิการเมื่อประเทศสมาชิกอื่นร้องขอก็ได้⁴³

และประเทศกำลังพัฒนาที่มีรายได้ประชาชาติต่อหัวต่ำกว่า 1,000 เหรียญสหรัฐต่อปี⁴⁴ จะได้รับการยกเว้นไม่ต้องยกเลิกการอุดหนุนการส่งออกนี้ และเมื่อใดที่มีรายได้ต่อหัวถึง 1,000 เหรียญสหรัฐ ก็ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีเช่นเดียวกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ

⁴² Ibid., Article 27.2

⁴³ Ibid., Article 27.6

⁴⁴ ประเทศเหล่านี้ ได้แก่ โบลิเวีย แคมเมอรูน คองโก โกตดิวัวร์ สาธารณรัฐโดมินิกัน อียิปต์ กานา กัวเตมาลา กียานา อินเดีย อินโดนีเซีย เคนยา โมร็อกโค นิการา กัว ไนจีเรีย ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ เซเนกัล ศรีลังกา และซิมบับเว

(2) การอุดหนุนที่มีเงื่อนไขให้ใช้สินค้าในประเทศแทนสินค้านำเข้า ให้ประเทศกำลังพัฒนาขยายระยะเวลาออกไปเป็น 5 ปี และขยายเป็น 8 ปี ในกรณีประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด⁴⁵

การที่ระยะเวลาในการลดเลิกการอุดหนุนการส่งออก มีระยะเวลายาวกว่าการอุดหนุนที่มีเงื่อนไขให้ใช้สินค้าภายในประเทศแทนสินค้านำเข้า เนื่องจากการอุดหนุนการส่งออก เป็นมาตรการที่หลายประเทศใช้และมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนาที่มีนโยบายส่งเสริมการส่งออก ดังนั้น ระยะเวลาในการผ่อนผันจึงต้องยาวนานกว่า⁴⁶

สำหรับประเทศที่เปลี่ยนจากระบบวางแผนส่วนกลางเป็นระบบตลาดนี้ได้รับระยะเวลาผ่อนผัน ในการจัดการอุดหนุนที่ห้ามใช้ในกรณีการอุดหนุนการส่งออกและการอุดหนุนที่มีเงื่อนไขให้ใช้สินค้าในประเทศแทนสินค้านำเข้า ภายใน 7 ปี (ภายในปี 2002) นับจากวันที่ข้อตกลง WTO มีผลใช้บังคับ

2. การอุดหนุนที่อาจถูกมาตรการตอบโต้ ไม่มีกำหนดระยะเวลาในการยกเลิกการใช้ ตราบใดที่ไม่ถูกร้องเรียน

3. การอุดหนุนที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้

ข้อตกลง SCM ได้กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อป้องกันการละเมิดบทบัญญัติการอุดหนุนที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้⁴⁷ โดยกำหนดมาตรการป้องกันไว้ คือ ประเทศสมาชิกจะต้องแจ้งล่วงหน้าถึงรายละเอียดการบังคับใช้โครงการอุดหนุนที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้ต่อคณะกรรมการ SCM ตาม Article 8.3 ให้มีความชัดเจนเพียงพอที่จะให้ประเทศสมาชิกอื่นสามารถประเมินได้ว่ามาตรการนั้นมีความสอดคล้องกับบทบัญญัติของข้อตกลงหรือไม่ และจะต้องให้ข้อมูลที่ทันสมัยในการปรับปรุงมาตรการให้เหมาะสมในแต่ละปีแก่คณะกรรมการ SCM รวมทั้งข้อมูลในค่าใช้จ่ายของแต่ละโครงการ และหากมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงมาตรการนี้อย่างใดก็ต้องแจ้งต่อคณะกรรมการ SCM ด้วย⁴⁷

⁴⁵ Ibid., Article 27.3

⁴⁶ ทัศนะย์ ถูกชะสุต, กติกาคืออื่น ๆ ของแกตต์. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, ตุลาคม 2539, หน้า 28.

⁴⁷ Ibid., Article 8.3

ประเทศสมาชิกอื่นมีสิทธิที่จะร้องขอข้อมูลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่อยู่ภายใต้มาตรการให้ความช่วยเหลือนี้ และประเทศสมาชิกอาจร้องขอให้สำนักเลขาธิการทบทวนข้อมูลการแจ้งและขอข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อตัดสินว่ามีการกระทำตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์หรือไม่ และสำนักเลขาธิการจะทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการ SCM ซึ่งคณะกรรมการ SCM จะทบทวนรายงานดังกล่าวและพิจารณาตัดสินว่าสอดคล้องกับเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์ที่บทบัญญัติกำหนดไว้หรือไม่⁴⁸ ดังนั้น มาตรการนี้จึงอาจถูกตรวจสอบได้โดยสำนักเลขาธิการหรือคณะกรรมการ SCM หากมีข้อสงสัยหรือคณะกรรมการ SCM เพิกเฉยที่จะพิจารณา ก็สามารถเสนอเรื่องดังกล่าวให้อนุญาตตุลาการพิจารณาได้ ซึ่งคำตัดสินของอนุญาตตุลาการ ทุกฝ่ายต้องยอมรับ⁴⁹ โครงการอุดหนุนที่แจ้งนี้จะไม่สามารถถูกร้องเรียนตามกระบวนการโต้สวนเพื่อเก็บอากรตอบโต้การอุดหนุนของประเทศสมาชิกที่ดำเนินตาม Part V (footnote 35) อย่างไรก็ตามการร้องเรียนโครงการอุดหนุนที่แจ้งไว้จะต้องทำโดยผ่านคณะกรรมการตามกระบวนการที่กำหนดไว้ใน Article 8.4 และ 8.5 แต่จนถึงปัจจุบันนี้ ยังไม่มีประเทศใดแจ้งโครงการอุดหนุนดังกล่าว

นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกจะต้องแจ้งโครงการอุดหนุนทุกประเภทที่เป็นการให้อุดหนุนโดยเจาะจง และหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเปิดโต้สวนและวิธีดำเนินการภายในของประเทศสมาชิกในการดำเนินการเปิดโต้สวนเพื่อเก็บอากรตอบโต้การอุดหนุน และรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการขั้นต้นหรือขั้นสุดท้ายในส่วนที่เกี่ยวกับอากรตอบโต้การอุดหนุนต่อคณะกรรมการ SCM เพื่อให้ประเทศสมาชิกได้ตรวจสอบ ตาม Article 25

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติของ Article 6.1 ในเรื่องความเสียหายอย่างร้ายแรง (Serious Prejudice) และบทบัญญัติของ Article 8 และ 9 ในเรื่องการอุดหนุนที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้ จะใช้ชั่วคราวเป็นเวลา 5 ปี โดยเริ่มจากวันที่ข้อตกลง WTO มีผลใช้บังคับ และจะมีการพิจารณาโดยคณะกรรมการ SCM ที่มาจากผู้แทนของประเทศสมาชิก⁵⁰ ว่าควรจะขยายเปลี่ยนแปลงขอบเขตหรือไม่ โดยจะต้องทบทวนผลของการบังคับใช้บทบัญญัตินี้ภายในไม่ช้ากว่า 180 วัน ก่อนสิ้นระยะเวลา เพื่อตัดสินว่าจะมีการขยายระยะเวลาต่อไปอีกหรือไม่ ไม่ว่าในรูปแบบที่ใช้ในปัจจุบันหรือใน

⁴⁸ Ibid., Article 8.4

⁴⁹ Ibid., Article 8.5

⁵⁰ WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures 1994, Article 24.1

รูปแบบที่มีการแก้ไขสำหรับระยะเวลาต่อไป⁵¹ หากประเทศสมาชิกไม่พึงพอใจเกี่ยวกับข้อกำหนด การวิจัยและการพัฒนาในข้อตกลง อาจจะถูกกดดันให้มีการทบทวนใหม่ได้ แต่จนถึงปัจจุบัน ยังไม่มีการทบทวน และประเทศสมาชิกยังไม่สามารถบรรลุข้อตกลงใด ๆ ได้ จากการประชุมระดับรัฐมนตรีประเทศ WTO ในปลายปี 1999 ซึ่งประเทศพัฒนาแล้วต้องการให้มีการต่ออายุบทบัญญัตินี้ ออกไป แต่ประเทศกำลังพัฒนาไม่ต้องการให้มีการต่ออายุ หากไม่มีการแก้ไขบทบัญญัติให้เอื้อ ประโยชน์ต่อตนมากขึ้น ฉะนั้น บทบัญญัติเรื่องการอุดหนุนที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้จึงสิ้นสุดไป เมื่อ 31 ธันวาคม 1999 ไปโดยปริยาย จนกว่าคณะกรรมการ SCM จะมีมติเป็นอย่างอื่น

หลักเกณฑ์การอุดหนุนตามที่กล่าวมาข้างต้นเป็นสารบัญญัติที่สำคัญในการพิจารณาว่า การอุดหนุนหมายถึงกรณีใดบ้าง มีเงื่อนไขและหลักเกณฑ์อย่างไร ซึ่งข้อตกลง SCM ยังมีบท บัญญัติที่สำคัญในเรื่องกระบวนการได้สวนและการเก็บอากรตอบโต้การอุดหนุน โดยจะกล่าวถึง กระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ในบทต่อไป

⁵¹ Ibid., Article 31